



HZJZ

HRVATSKI ZAVOD
ZA JAVNO ZDRAVSTVO

Rockefellerova 7
HR-10000 Zagreb
T: +385 1 4863 222
F: +385 1 4863 366
www.hzjz.hr



Međunarodno istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika

(Health Behaviour in School-aged Children – HBSC)

*Situacija u Hrvatskoj u odnosu na druge zemlje i
promjene od 2002. godine*

Priopćenje za javnost

Zagreb, 15. ožujka 2016. 11h – Istraživanje o zdravstvenom ponašanju učenika (Health Behaviour in School-aged Children, HBSC) međunarodno je istraživanje koje se provodi u suradnji sa Svjetskom zdravstvenom organizacijom u više od 40 zemalja i regija Europe i svijeta uključujući Hrvatsku. Provodi se više od 30 godina, a u Hrvatskoj od 2002. Hrvatski zavod za javno zdravstvo nositelj je istraživanja uz suglasnost Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i podršku Ministarstva zdravlja. Posljednji put je provedeno 2013. i 2014. godine kada je globalno anketirano više od 210 000 učenika, od toga 5741 učenik i učenica iz Hrvatske. Uključeni su učenici u dobi od 11, 13 i 15 godina.

Situacija u Hrvatskoj 2014. godine, uočeni trendovi od 2002. do 2014. i pokazatelji po kojima se Hrvatska nalazi pri vrhu ili dnu ljestvice zemalja uključenih u istraživanje:

- ✓ Najugroženije po pitanju subjektivnog zdravlja i dobrobiti su učenica u dobi od 15 godina od kojih 21% nije zadovoljna svojim životom dok 28% ocjenjuje svoje zdravlje lošim. Zabilježen je trend blagog porasta zadovoljstva životom od 2002., ali i pogoršanja subjektivnog zdravlja od 2006.
- ✓ Prehrambene navike pogoršavaju se porastom dobi. U dobi od 15 godina svega 52% učenika i 44% učenica doručkuje svaki radni dan, 25% učenika i 29% učenica jede voće svakodnevno a 26% učenika i 24% učenica pije slatka pića svakodnevno. Učestalost doručkovanja smanjuje se od 2002. godine ali i konzumacija slatkih pića od 2006. **Samo u 5 ili 6 zemalja manji je udio učenika koji redovito doručkuju. U dobi od 15 godina samo u 8 zemalja manji udio učenika svakodnevno jede voće.**
- ✓ Tjelesna aktivnost opada porastom dobi te je niža kod ženskog spola. U dobi od 15 godina samo je 25% učenika i 12% učenica tjelesno aktivna 1 sat i više dnevno koliko se preporuča u toj dobi. Ipak, Hrvatska je **među 10 zemalja s najvećom razinom tjelesne aktivnosti učenika.**
- ✓ Vrijeme provedeno pred TV ekranom smanjuje se od 2002. godine te se TV ekran zamjenjuje računalom, mobitelom ili drugim uređajima.
- ✓ Debljina je češća kod muškog spola, dok su djevojke češće sklone misliti da su predebele te češće pokušavaju smršaviti. Od 2002. udio mladih koji su na dijeti raste, posebno kod muškog spola. **U dobi od 11 godina samo je u 10 zemalja više debelih učenika i učenica nego u Hrvatskoj.**
- ✓ Pranje zubi najučestalije je u dobi od 13 godina i češće je kod djevojaka. Od 2002. prati se lagani porast u pranju zub kod oba spola.
- ✓ Učenici su skloniji vršnjačkom nasilju i tučnjavama od učenica. Nema znatnih promjena u vršnjačkom nasilju od 2002., osim kod djevojaka u dobi od 15 godina koje su duplo češće bile žrtve vršnjačkog nasilja 2014. nego 2010. Blago smanjenje u tučnjavama zabilježeno je od 2006. **U dobi do 11 godina samo u 4 zemlje ima manje žrtava vršnjačkog nasilja.**



- ✓ Učenici češće puše nego učenice, pa se može zaključiti da je zaustavljen trend češćeg pušenja djevojaka iz 2002. i 2006. godine. Prema nekim pokazateljima može se govoriti o blagom smanjenju pušenja posljednjih godina u Hrvatskoj. Ipak, Hrvatska je među zemljama s najvećom učestalosti pušenja kod učenika: treća u dobi od 15 godina u tjednom pušenju i 6. po pušenju u dobi do 13 godina i ranije.
- ✓ Učenici češće piju alkoholna pića od učenica. Utvrđeni su skromni pozitivni pomaci u smanjenju pijenja alkohola, posebno u težoj upotrebi alkohola u vrlo ranoj dobi (13 godina i ranije). Od 2006. smanjuje se prvo opijanje u toj ranoj dobi kao i konzumacija alkohola na tjednoj bazi. No Hrvatska je između 3 do 6 zemalja u kojima se najviše učenika opija i pije redovito svaki tjedan.
- ✓ Učenici češće puše marihuana od učenica. Od 2002. do 2010. zabilježen je trend blagog smanjenja upotrebe marihuana koji se 2014. godine nastavlja samo kod djevojaka. Sa 6% mladića koji su marihuanu probali prvi put u dobi od 13 godina i ranije, Hrvatska je među 10 zemalja s najčešćom uporabom marihuane
- ✓ Mladići češće navode da su imali spolne odnose i koristili kondom. Bilježi se smanjenje u posljednjim godinama pri čemu je nizak udio učenica u dobi od 15 godina koje koriste kondom (53%) posebno zabrinjavajući. Samo je u Armeniji manje spolno aktivnih učenica i učenica u dobi od 15 godina.
- ✓ Promatrajući društveno okruženje, može se zaključiti da se mlađi učenici bolje snalaze i gaje kvalitetnije odnose s najbližima, dok se jasnih spolnih razlika ne nalazi. U Hrvatskoj je zabilježena dobra razina komunikacije s roditeljima (unutar 10 ili 11 vodećih zemalja) koja je u porastu od 2002. godine. Dobra je razina vršnjačke podrške (među 6 vodećih zemalja), ali i nizak udio učenika koji vole škole (samo u Estoniji manje učenika u dobi od 13 godina voli školu) te je zamijećen blagi porast opterećenja školom od 2002. godine.

Zaključno, u većini pokazatelja zdravlja i dobrobiti učenika hrvatska situacija slična je situaciji u većini drugih zemalja. U nekim smo pokazateljima čak među 10-tak zemalja s najpovoljnijom situacijom kao što je tjelesna aktivnost, nizak udio jedanaestogodišnjaka koji su žrtve vršnjačkog nasilja i spolno aktivnih petnaestogodišnjaka, dobra komunikacija s roditeljima i podrška vršnjaka. Zabrinjava nizak udio učenika koji vole škole, nepovoljna situacija u prehranbenim navikama s rizikom za debljinu te u rizičnim ponašanjima, posebno u pušenju i pijenju alkohola. Iako je u pušenju i alkoholu u Hrvatskoj zabilježen blagi trend smanjenja u odnosu na prethodne godine, ne slijedimo trendove drugih zemalja gdje je pad značajniji zbog čega smo i dalje pri vrhu.

Međunarodni rezultati za 2013. i 2014. pod nazivom „Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being“ prvi put su prezentirani 15.03.2016. u 9h u Bruxellesu, Belgija.

